

Tantárgy:	Magyar nyelv

Évfolyam:	11.

Időkeret:	1	óra/hét	36	óra/év

TANULÁSI EREDMÉNYEK A 11. ÉVFOLYAM VÉGÉRE

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló:

- alkalmazza az általa tanult nyelvi, nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi ismereteket;
- a retorikai ismereteit a gyakorlatban is alkalmazza;
- képes adott témához kapcsolódó retorikai szöveget alkotni és előadni
- alkalmazza a kulturált vitatkozás elveit
- ismeri, felismeri, alkalmazza az érvelési technikákat
- törekszik az eredményes és előre vivő vitára
- kulturáltan és udvariasan kommunikál
- tudatosan alkalmazza a kulturált társalgás elveit
- megérti, hogy a nyelv nemcsak a kommunikáció, de a gondolkodás eszköze is egyben
- megérti a nyelvek közötti kapcsolódás lehetőségeit,
- képes csoportosítani és jellemezni az általa ismert nyelveket
- megérti, hogy a nyelv folyamatosan változik, s e változásban minden ember, minden nyelvhasználó aktívan részt vesz
- tudatosan használja az anyanyelvét
- ismeri az egyes szótár- és kézikönyvtípusokat
- tudja, hogy mit hol keressen a valóságos és a virtuális könyvtárakban
- képes használni a hagyományos, papír alapú, illetve a világhálón található és egyéb digitális szótárakat
-

Témakör	Kerettanterv által javasolt óraszám
I. Retorika- a beszédfejték, a beszéd felépítése, az érvelés	11
II. Pragmatika- a megnyilatkozás fogalma, társalgási forduló, beszédaktus, együttműködési elv	7
III. Általános nyelvi ismeretek – a nyelv és a gondolkodás, nyelvtípusok	7
IV. Szótárhasználat	2
Szabadon felhasználható órák száma	9
Összes óra száma	36

A 11. évfolyamon a törzsanyag mellett fontos szerepet kap az iskola által szervezett magyar nyelv és irodalom kisérettségi. A kisérettségi készíti fel a diákokat az érettségire, egyben alkalmat ad arra, hogy kipróbálják a vizsgahelyzetet, gyakorlatot szerezzenek mind az írásbeli, mind a szóbeli vizsgaszituációban. A kisérettségi sikeressége és haszna azon is múlik, hogy

mennyire tudjuk tanárként felkészíteni a diákjainkat a várható megmérettetésre. Ezért a 11. évfolyamon a szabadon felhasználható órák egy részét a felkészülésre, gyakorlásra fordítjuk.

Témakörök és óraszámok a helyi tantervben

I. Retorika - a beszéd fajták, a beszéd felépítése, az érvelés	Tervezett óraszám
	11 + 3 szabadon felhasználható óra
A retorika és kommunikáció, a retorika fogalma	
A retorikai szövegek felépítése és elkészítésének lépései	
A szóközi beszéd fajtái (tanácsadó beszéd, törvényszéki beszéd, alkalmi beszéd) és jellemzőik	
Az érvelő beszéd felépítése, az érv típusok	
Az érvelés módszere. Érvelési gyakorlat	
<i>Számonkérés (szövegalkotási feladat)</i>	
A retorikai szövegek kifejezőeszközei.	
Felszólalás, hozzászólás, vitaindító beszéd	
A kulturált vita szabályai	
A befolyásolás módszerei	
<i>Számonkérés</i>	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A retorika alapfogalmainak megismertetése, azok alkalmazása a tanulók életével, mindennapjaival összefüggő nyilvános megszólalásokban
- A hatásos érvelés technikájának, a legfőbb érvelési hibáknak a megismertetése
- Önálló beszéd megírásához, annak hatásos előadásához szükséges nyelvi, gondolkodási képességek fejlesztése
- A szónok tulajdonságai, feladatai
- A szóközi beszéd felépítése, a beszéd megszerkesztésének menete az anyaggyűjtéstől a megszólalásig
- Az érv, érvelés, cáfolat megértése
- Az érvelési hibák felfedeztetése
- A hatásos előadásmód eszközeinek tanítása, gyakoroltatása
- Érvelési gyakorlatok: kulturált vita, véleménynyilvánítás gyakorlása

FOGALMAK

retorika, szóközlet, a szóközlet feladata, a meggyőzés eszközei: érv és cáfolat; hagyományos és mai beszéd fajták; a szóközlet részei, szerkezete, felépítése

Pragmatika- a megnyilatkozás fogalma, társalgási forduló, beszédaktus, együttműködési elv	Tervezett óraszám 7
A nyelv működése a beszélgetés, társalgás során	
A társalgás udvariassági formái	
A beszédaktus	
Az együttműködési elv (mennyiségi, minőségi, viszony, mód)	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A kulturált nyelvi magatartás fejlesztése
- A nyelv működésének, a nyelvhasználat megfigyelése különböző kontextusokban, eltérő célok elérésére nyelvi eszközökkel

FOGALMAK

megnyilatkozás, társalgás, társalgási forduló, szóátvétel, szóátadás; beszédaktus (lokúció, illokúció, perlokúció); deixis; együttműködési elv

Általános nyelvi ismeretek – a nyelv és a gondolkodás, nyelvtípusok	Tervezett óraszám 7+6
A nyelv és a beszéd, a nyelv mint változó rendszer	
A nyelv és gondolkodás, a nyelv és megismerés	
A beszéd mint cselekvés	
A nyelvcsaládok és nyelvtípusok	
<i>Számonkérés</i>	
Felkészülés a kisérettségire	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- a nyelv mint jelrendszernek, az emberi nyelv egyediségének megértése; a nyelv mint változó rendszer; a nyelv szerepe a világról formált tudásunkban
- a kommunikáció kódok vizsgálata, a korlátozott és a kidolgozott kód; gesztusnyelvek, jelnyelvek
- a nyelv és gondolkodás viszonya nyelvfilozófiai lehetőségeinek megismerése
- a nyelv és a megismerés viszonyának tanulmányozása: az emberiség információs forradalmi; a nyelv és a kultúra viszonya
- nyelvcsaládok, nyelvtípusok tanulmányozása

FOGALMAK

Jel, nyelvi jel, jelrendszer, nyelvtípus (agglutináló, izoláló, flektáló), nyelvcsalád, kódok, korlátozott és kidolgozott kód, gesztusnyelv, jelnyelv

Szótárhasználat	Tervezett óraszám
	2
A főbb szótárak típusai, témakörei. Információk a szótárakban	
Szótárhasználati gyakorlat	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- a fontosabb egynyelvű papír alapú és digitális szótárfajták megismerése, tanulmányozása, használata: értelmező szótár, történeti-etimológiai szótár, szinonimaszótár, helyesírási szótár, szlengszótár, nyelvművelő kéziszoár, Magyar Történeti Szövegtár, írói szótárak, tájszótár

FOGALMAK

értelmező szótár, etimológiai szótár, szinonimaszótár, rétegnyelvi szótár, írói szótár, szócikk, tárgyszó

TEVÉKENYSÉGEK ÉS MUNKAFORMÁK

- Mint a korábbi nyelvtani témáknál, itt is az elmélet előtt – ha az idő engedi – először különböző gyakorlati feladatokban megmutatjuk a diákoknak a tanulandó nyelvi jelenségeket (csoportban vagy párban végzett tevékenység)
- Az elmélet elsajátítása így összefonódik a gyakorlatban való megismeréssel, ezzel elősegítve a tananyag megértését, bevéését (frontális tanítás, önálló tanulás vagy önálló jegyzetkészítés)
- Végül a megismert elméletet a gyakorlatban is alkalmazniuk kell – csoportban, párban vagy önálló feladatmegoldásként